

ZPRACOVÁNÍ A ZPŘÍSTUPNĚNÍ KNIHOVEN SPRAVOVANÝCH MUZEEM BRNĚNSKA

Petra Křivová

Tématem tohoto příspěvku je současný stav zpracování a zpřístupnění knihoven, které má ve správě jihomoravské Muzeum Brněnska.

Muzeum Brněnska tvoří celkem pět poboček – Památník písemnictví na Moravě v Rajhradě, Muzeum v Ivančicích, památník Mohyla míru, Podhorácké muzeum v Předklášteří a Muzeum ve Šlapanicích. Co se týká knihovny, jedná se o klasickou muzejní knihovnu, která čítá přes 18 tisíc svazků. Do tohoto počtu jsou zahrnuty příruční knihovny na jednotlivých pobočkách, regionální knihovna v Předklášteří, centrální knihovna a tři knihovny sbírkové. Do příručních knihoven patří publikace, které potřebují odborní pracovníci ke své práci, tzn. monografie, specializované encyklopedie či bibliografie. Regionální knihovna v Podhoráckém muzeu v Předklášteří má asi 1 600 svazků zaměřených na oblast Tišnovska – jeho historii, přírodní podmínky či slavné rodáky. Centrální knihovna muzea je uložena v Památníku písemnictví na Moravě v Rajhradě. Zde se v depositáři nachází asi 9 200 svazků z nejrůznějších oborů. Jde o encyklopedie, slovníky, monografie či časopisy zabývající se historií, literaturou, výtvarným uměním, památkovou péčí, numizmatikou, ale také zoologií, botanikou či geologií. Nejstarší knihy pochází ze 17. stol. a nachází se zde i nejnovější literatura, protože knihovna je stále doplňována. Za zvláštní součást fondu centrální knihovny považujeme sbírku samizdatové literatury věnovanou panem Šabatou, dále knihovnu muzejního spolku v Ivančicích¹ a tzv. nacistickou literaturu.²

Muzeum Brněnska vlastní také tři již zmíněné sbírkové knihovny. První sbírkovou knihovnou je knihovna muzea v Ivančicích. Má asi 6000 svazků, které vyšly v 16. až 20. stol. na území převážně českých zemí, dále Německa, Rakouska, ojediněle i jiných zemí Evropy. Druhá sbírková knihovna se nalézá v muzeu ve Šlapanicích a je mnohem skromnější než předchozí. Tvoří ji jen přibližně 320 svazků od 50. let 19. stol. po 30. léta 20. stol. Obě tyto knihovny jsou zapsané v centrální evidenci sbírek ministerstva kultury. Jako poslední sbírková knihovna vznikla

---

¹ Tato knihovna má přibližně 2 100 svazků převážně z historie, archeologie, náboženství a filosofie. Hospodářství.

² Do nacistické literatury jsou zařazeny knihy, které vyšly v Německu ve 30. a 40. letech 20. stol. a které se zaměřují na šíření myšlenek nacismu, oslavu postav nacistického Německa apod.

roku 2004 sbírková knihovna Památníku písemnictví na Moravě. Za rok a půl fungování Památníku se sem podařilo nashromáždit okolo 150 svazků.

Muzeum Brněnska bylo také pověřeno správou Knihovny Benediktinského opatství v Rajhradě. Tuto knihovnu tvoří asi 63 tisíc svazků, k tomu se dále řadí 933 rukopisů³ na 740 signaturách a 163 prvotisků ve 132 svazcích. Z oborů sem patří Bible, spisy církevních otců, církevní dějiny a právo, zeměpis, matematika, filozofie, astronomie, hospodářství i beletrie. Kromě rukopisů a inkunábulí, jež jsou uloženy v depozitářích Moravské zemské knihovny, se celá knihovna nachází v původních prostorách barokního sálu kláštera v Rajhradě.

A teď přímo ke zpracování knihoven. Co se týká evidence knih, jsou nejpodstatnější prozatím lístkové katalogy. Všechny knihy, které patří do knihovního fondu Muzea Brněnska, mají svůj záznam v ústředním lístkovém katalogu. Svůj vlastní katalog má pak regionální knihovna v Předklášteří a samozřejmě knihovna benediktinská, jejíž aktuální katalog pochází z 19. stol.

V červnu roku 2006 byl pro knihovnu zakoupen knihovnický systém Clavius a s kolegyní jsme začaly s elektronickým zpracováním knihovny. Naším prvním úkolem se stala katalogizace centrální knihovny. V současnosti tedy zpracováváme publikace od přírůstkového čísla jedna a samozřejmě už i nejnovější nákupy a dary. V nedávné době byl např. zpracován dar od bratrů Riedlových, který tvořilo téměř 600 svazků děl významných moravských spisovatelů – Halase, Nezvala, Bezruče, Jeřábka, Těsnohlídka či S. K. Neumanna. U mnohých prací šlo o jejich prvních vydání, někde se nacházelo věnování autora textu či ilustrací.⁴ Většina děl je pak opatřena ex libris, ať už některého z bratrů nebo jejich otce, který byl senátorem v době první republiky. Na konci roku 2006 obsahoval elektronický katalog knihovny Muzea Brněnska přibližně 1 600 záznamů.

Po zpracování centrální knihovny přijdou na řadu knihovny příručkové, regionální knihovna v Předklášteří a knihovny sbírkové. Protože jak knihovna regionální, tak knihovny sbírkové mají kvalitní evidenci, předpokládáme, že zde nebude nutná katalogizace s knihou v ruce, jak ji provádíme nyní u centrální knihovny, ale postačí, když se záznamy budou rekatalogizovat z lístků. Doufáme, že se nám zmiňovaných 18 000 svazků podaří zpracovat do poloviny roku 2008. Poté bude následovat ta náročnější část fondu, a tou je knihovna benediktinská. Zde se bude provádět opět katalogizace s knihou v ruce a celá tato „akce“ potrvá asi 12 let.

V současnosti jsou obě knihovny spravované Muzeem Brněnska přístupné veřejnosti. Slavnostního otevření badatelny, ke kterému došlo 14. června 2006, se

---

³ Některé z těchto rukopisů je možné vidět zdigitalizované v databázi Manuscriptorium.

⁴ Jde např. o první vydání Slezských písní Petra Bezruče, popř. zahraniční vydání děl stejného autora.

zúčastnil např. ředitel Národní knihovny Vlastimil Ježek, ředitel odboru umění a knihoven na ministerstvu kultury Mgr. Pavel Hazuka a vedoucí oddělení knihoven Mgr. Blanka Skučková či hejtman Jihomoravského kraje Ing. Stanislav Juránek. Od tohoto data tedy fungují obě knihovny jako knihovny veřejné. Pokud by si tedy badatel potřeboval půjčit některou z publikací z centrální knihovny, musí navštívit naši badatelnu, kde je k dispozici již zmíněný lístkový katalog. Postupem času bude možné vyhledávat i v elektronickém katalogu, který bude umístěn na webových stránkách muzea. Už dnes je zde ale přístupný zdigitalizovaný katalog knihovny benediktinů.⁵ Nelze zde bohužel vyhledávat pomocí dotazů, ale pouze prohlížet jednotlivé záznamy. Když si badatel vybere nějakou knihu, vyplní objednávkový formulář, který se automaticky pošle na naši emailovou adresu. Nejdříve druhý den po objednání jsou knihy badateli k dispozici. Kromě digitálního katalogu najde badatel na našich internetových stránkách i otevírací dobu studovny, badatelský řád nebo ceník služeb. Jak knihy z muzejní, tak benediktinské knihovny je možné si půjčit pouze prezenčně ke studiu v badatelně. Poskytujeme také služby reprografické (xerokopie, digitální kopie a skeny), dále meziknihovní výpůjční službu, přístup na Internet.

Celé naše úsilí směřuje k tomu, aby se jak knihovna Muzea Brněnska, tak Knihovna benediktinského opatství Rajhrad staly moderními a užívateli hojně využívanými institucemi.

---

⁵ www.muzeumbrnenska.cz/knihovna.htm.